

" ...

1- İPTAL İSTEMENİN GEREKÇESİ:

Dava dilekçesi şöyledir : Konunun açıklaması :

1) T. C. Anayasasının 57 ci maddesi; (siyasi partilerin uyacakları esaslar) başlığı altında, tüzükleri, programları ve faaliyetleri, insan hak ve hürriyetlerine dayanan demokratik ve lâik Cumhuriyet İlkelerine ve Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmezliği temel hükmüne uygun olmak zorunluğunda bulunduğunu saptamış, bunlara uymayan partilerin Anayasa Mahkemesince temelli kapatılacağını belirtmiştir.

Bu genel hükümden ayrı olarak 19 uncu maddede; "kimse, Devletin sosyal, iktisadî, siyasî veya hukuki temel düzenini, kısmen de olsa din kurallarına dayandırma veya siyasi veya şahsi çıkar veya nüfuz sağlama amacıyla, her ne suretle olursa olsun, dini veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemez ve kötüye kullanamaz. Bu yasak dışına çıkan veya başkasını bu yolda kışkırtan gerçek ve tüzel kişiler hakkında, kanunun gösterdiği hükümler uygulanır ve siyasî partiler temelli kapatılır." hükmü yer almıştır.

2) Bu Anayasa buyruklarına dayanılarak düzenlenip 13 Temmuz 1965 tarihinde T. B. M. M. ce kabul edilen 648 sayılı (Siyasi Partiler Kanunu) parti yasaklamalarını konu alan ve 83-107 nci maddeleri içeren 4 üncü kısmında siyasi partilerin tüzükleri, programları ve faaliyetlerinde korumak zorunluğunda bulundukları ilkeleri ayrıntıları ile göstermiş, bu yasaklara uyulmaması nedeniyle Anayasa Mahkemesince bir siyasi partinin kapatma kararının usul ve esasları da 111 ve 112 nci maddelerde hükme bağlanmıştır.

3) Bahis konusu 111 inci maddenin iptal istemimizle ilgili 3 üncü bendi (A) fıkrasında aynen : "Yukarıdaki 2 nci bentte sayılanlar dışında kalan parti organı, mercii, kurulu yardımcı kol organı veya bir parti üyesi tarafından bu kanunun dördüncü kısmında yer alan maddeler hükümlerine aykırı fiillerin bu Kanunun bu hükümlerinin yürürlüğe girmesinden sonra işlenmesi takdirinde, fiilin işlendiği tarihten başlayarak iki yıl geçmemişse, Cumhuriyet Başsavcılığı, bu fiili işleyen organ, merci, kurul veya yardımcı kol organına işten el çektilirtilmesini ve bu fiilli işleyen parti üyesi veya üyelerinin işbu bentte sayılan organ, merci, kurul veya yardımcı kol organına dahil olsun veya olmasın partiden kesin olarak çıkarılmasını, ilgili siyasi partinin genel başkanlığından yazı ile ister, ilgili siyasi parti, bu istem aleyhine, Parti yasaklarını inceleme kuruluna, istemi aldığı tarihten başlayarak onbeş gün içinde yazıyla itirazda bulunabilir. Kurul bu itiraz üzerine delilleri topladıktan sonra Cumhuriyet Başsavcılığını, ilgili siyasi partinin temsilcisini varsa vekillerini dinler, gereken soruşturmaları doğrudan doğruya veya, kendi üyeleri arasında seçeceği naip veya naipeler eliyle yapabilir, tanık çağırabilir ve 82 nci maddede yazılı niteliklere sahip bilirkişi atayabilir. Kurul, itirazı en çok altmış gün içinde yazıyla bildirir. Kurul, bu itirazı reddetmişse, söz konusu organ, merci, kurul veya yardımcı kol organının işten elçektirilmesine ve fiili işlediği ileri sürülen parti üyesi veya üyelerinin partiden kesin olarak çıkarılmasına, ilgili siyasi partinin yetkili organlarınca, iCurulun yazılı bildirisinin alınmasından başlayarak otuz gün içinde karar verilmediği takdirde, sözkonusu fiillerin bu bentte belirtilen nitelikte fiiller olduğunun, 110 uncu madde uyarınca açılacak dava sonucunda Anayasa Mahkemesince tesbit edilmesi halinde ilgili siyasi parti kapatılır.

Bu bent uyarınca anılan partiden kesin olarak çıkarma kararları hakkında 56 ncı madde hükümleri uygulanmaz."

Belirtilen bu hüküm 12 yılı aşkın bir süre yürürlükte kalmış ve bir olayda bu şekliyle uygulanmış iken 24 ve 26 ocak 1978 tarihlerini taşıyan iki kanun teklifi ile 111 inci maddenin tümünün değiştirilmesi ve bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce yapılmış olan işlemler hakkında bu kanun hükümlerinin uygulanması önerilmiş ve teklif her iki Meclisin ilgili komisyonları ve genel kurullarında incelenip görüşülmek suretiyle 15 Şubat 1978 tarihinde (2112)sayı ile kabul edilmiştir.

4- 24 Şubat 1978 tarih ve 4-173 sayılı ekli gerekçe ile uygun bulmadığımız (2112) sayılı Kanun, Anayasanın 93 üncü maddesinin tanıdığı yetki ile yayınlanmıyarak bir daha görüşülmek üzere Millet Meclisi Başkanlığına geri çevrilmiş, ancak aynı metin T.B.M.M ce 15 Mart 1978 tarihinde yeniden kabul ve (2144) sayı ile kanunlaşmıştır.

İptal gerekçesi :

1) Siyasi Partiler Kanununun 111 inci maddesi 3 üncü bendi A fıkrasının 2144 sayılı Kanunla değiştirilmezden önceki metnine göre Cumhuriyet Başsavcılığı, Kanunun dördüncü kısmında yer alan ve tümü Cumhuriyetimizin temel ilkelerini koruma amacına yönelik maddeler hükümlerine aykırı fiilleri işleyen organ, merci, kurul veya yardımcı kol organına işten el çektirilmesini, fiili işleyen parti üyesi veya üyelerinin kesin olarak partiden çıkarılmasını ilgili siyasi partinin genel başkanlığından yazı ile istemek yetkisine sahip iken 2144 sayılı Kanunla yapılan değişiklik ile bu yetki, özü ve kapsamı bakımından kısıtlanmakta, Cumhuriyet Başsavcılığının ancak suç niteliğinde bir fiil işlediği "kesinleşmiş mahkeme kararı" ile sabit olan parti organlarına işten el çektirilmesi ve parti üyesi veya üyelerinin partiden kesin olarak çıkarılması için parti yasaklarını inceleme Kuruluna başvurabileceği hükmü getirilmektedir.

A) Bu düzenleme, siyasî parti üyeleri arasında T. B. M. M. üyesi olanlar ve olmayanlar için farklı uygulamalara yol açacaktır. Çünkü Siyasî Partiler Kanununun dördüncü kısmında belirtilen maddeler hükümlerine aykırı olarak suç niteliğinde bir fiil işliyen bir siyasî parti üyesi, T. B. M. M. üyesi değil ise, hakkındaki kovuşturma genel hükümlere göre kısa zamanda sonuçlandırılacak ve kesin hüküm alınabilecektir. Aynı fiili işliyen T. B. M. M. üyesi hakkında dava Açılabilmek için her şeyden önce yasama dokunulmazlığının kaldırılması gerekeceği için bu konuda siyasî tercihler ağır basacak ve büyük bir ihtimal ile ve özellikle ileriki dönemlerde de seçim şansı mevcut üyeler hakkında bir mahkeme kararı almak kabil olamayacaktır.

B) Bu durum, hem siyasî partiler ve hem de siyasî parti üyeleri arasında bir ayrıcalık yaratacaktır. Halbuki Anayasamızın 56 ncı maddesine göre, siyasî partiler ister iktidarda, ister muhalefette olsunlar demokratik siyasî hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır. T. B. M. M. de üyeleri mevcut olsun veya olmasın (Siyasî parti) olarak vücut bulan her teşekkül bu niteliği kazanmıştır. Ayrıca, Anayasamızın 12 nci maddesi, bütün Türk vatandaşlarının kanun önünde eşit olduğunu saptamış, hiç bir kişiye imtiyaz tanınamayacağını açıkça belirtmiştir. Bu konuda yasama dokunulmazlığı müessesesini savunmak mümkün değildir. Zira, yasama dokunulmazlığı bilindiği gibi demokrasilerde ulusun tek ve gerçek temsilcileri olan Parlamento üyelerinin bu görevlerini gereği gibi yapabilmelerini sağlamak amacıyla kabul edilmiş bir müessese olup uygulama yeri ceza hukuku alanındadır. Halbuki Siyasî Partiler Kanunu bir ceza kanunu olmayıp bir önlem kanunudur, siyasi partileri Anayasada belirtilen ilkeler etrafında disipline etmeyi amaçlayan bir kanundur. Bu itibarla aynı kanuna göre vücut bulmuş ve faaliyet

Esas sayısı:1978/28

Karar sayısı:1978/36

halinde bir siyasi partinin parlamento üyesi olmayan üyesi hakkında Siyasi Partiler Kanunu doğrudan doğruya uygulanırken, parlamento üyeleri için özel işlem yapılması başkaca bir (ayrıcalık) teşkil edecektir.

2) 2144 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle getirilen hüküm Anayasanın 132 nci maddesine de aykırıdır. Çünkü eski metinde Cumhuriyet Başsavcılığının istemi, ancak bir yüksek yargı organı kuruluş ve niteliğinde olan parti yasaklarını inceleme Kurulunun kararıyle kesinlik kazanmakta iken yapılan değişiklik ile başvurma "kesin mahkeme kararı" nın mevcut olması şartına bağlanmakta, ancak bu karar sonucu almaya yeterli görülmemek ve yine sözkonusu kurul kararına lüzum gösterilmek suretiyle "kesin mahkeme kararı" başvurmaya imkân veren bir (belge) niteliğine dönüştürülmektedir. Zira, kesin mahkeme kararı ile başvurma üzerine kurul, yeniden delil toplayacak, soruşturma yapacak ve kararını ondan sonra saptayacaktır. Halbuki "kesin mahkeme kararı" Anayasanın 132. maddesi gereğince yasama , yürütme organları ve idarenin uymak zorunda oldukları, hiç bir suretle değiştiremeyecekleri ve yerine getirilmesini geçiktiremeyecekleri bir karardır""